

20 voorstellen voor meer geloofwaardigheid en kwaliteit

Tijdens de voorbije verkiezingscampagne was het thema “geloofwaardigheid in de politiek” nadrukkelijk aanwezig. Begrijpelijk ook, want een aantal affaires en mistoestanden hadden het imago van de politiek stevig aangetast. Denken we maar aan de affaire-Vijnck, het afkopen van parlementsleden van andere partijen en pogingen om andere partijen financieel te raken. Denken we maar aan het systeem van opvolgers, waardoor mensen in het parlement belanden voor wie de kiezer niet gestemd heeft. Denken we maar aan de snoepreisjes van een aantal Waalse parlementsleden te midden van een zware economische crisis. En ook tijdens de zomer bleef dit thema de gemoederen beroeren. Eerst was er de discussie over de uittredingsvergoeding van gewezen Waals parlementsvoorzitter José Happart, vervolgens over het loon van huidig Vlaams parlementsvoorzitter Jan Peumans en tenslotte over de lonen van politici in het algemeen. Recent dook ook een discussie op over Flor Koninckx en diens contract met zijn partij.

N-VA is van oordeel dat er dringend nood is aan een nieuwe frisse wind in de politiek. Er is in de eerste plaats nood aan meer geloofwaardigheid in de politiek. In de tweede plaats is er behoefte aan meer kwaliteit. Het ene hangt wellicht grotendeels samen met het andere. Zodra politiek opnieuw een “eerbaar” beroep wordt, zal het ook beter in staat zijn om talentvolle mensen aan te trekken en te behouden.

N-VA heeft een ijzersterke parlementaire reputatie te verdedigen. Tijdens de verkiezingscampagne werd onze Vlaamse fractie uitgeroepen tot de best presterende. Met Jan Peumans voorop als meest vlijtige parlements lid, een deugd die hij als parlementsvoorzitter – zo is al gebleken - allesbehalve verloren is. Die lijn willen de N-VA-fracties ook de volgende jaren doortrekken. Daarom grijpen we de start van het parlementaire jaar aan om enkele concrete voorstellen te lanceren voor meer kwaliteit en meer fatsoen in de politiek.

Bovendien wil de N-VA dat in tijden van economische crisis het politieke bedrijf ook bij zichzelf te rade gaat vooraleer het anderen de les leert. Op het moment dat we aan de burgers bepaalde offers vragen met het oog op besparingen, op het moment dat veel mensen hun job verliezen door de crisis, op het moment dat we de gouden parachutes in de privésector aan banden leggen, moet ook de politiek nagaan of er bij zichzelf geen overtollig

vet weg te snijden valt. N-VA wil dit debat niet op een populistische manier voeren: politici die hard werken, mogen voldoende verdienen, sommigen misschien zelfs meer dan nu het geval is. Dat is immers noodzakelijk om kwaliteitsvolle mensen in de politiek te krijgen. Maar het moet wel altijd loon naar werken zijn, zonder excessen.

Met onze voorstellen voor een betere kwaliteit en meer fatsoen willen we vooral op korte termijn concrete maatregelen nemen. De koe bij de horens vatten daar waar de politieke wereld samenkomt, dat is waar wij voor gaan. En dus niet voor ellenlange en oeverloze gesprekken over een Nieuwe Politieke Cultuur. Laat ons het debat voeren, niet zoals in het verleden in achterzaaltjes zoals zaal-F, maar publiek in het halfrond. We nodigen de andere politieke fracties dan ook uit om samen met ons werk te maken van geloofwaardig bestuur in de politiek.

Deze nota bevat een ganse reeks voorstellen die de N-VA wil realiseren om dit vertrouwen te herstellen. Bepaalde ervan zullen vertrouwd in de oren klinken, andere zijn volledig nieuw. Deze voorstellen zijn niet te nemen of te laten. Wellicht is dit ook geen exhaustieve lijst. Het is vooral de bedoeling om rond deze voorstellen een ruime consensus op te bouwen met de andere partijen zodat de nodige wijzigingen aan wetten en decreten snel doorgevoerd kunnen worden. Daarom dat we ons in de meeste voorstellen ook niet vastpinnen op concrete cijfers of bedragen. Deze nota is met andere woorden een uitgestoken hand naar iedereen die hieraan op een constructieve manier wil meewerken. Zonder taboes, maar ook zonder populisme. N-VA heeft voor alle duidelijkheid niet de ambitie om zich te profileren als de partij met het schoonste blazoen, maar wel als de partij die het debat echt op gang durft te trekken.

1. VAKANTIE

De N-VA stelt vast dat in september, wanneer de maatschappij aan een nieuw werkjaar begint, de verschillende parlementen nog steeds in 'reces' zijn. Deze lange parlementaire zomervakantie maakt goed parlementair werk moeilijk, er is namelijk niemand om de regering te controleren. Kijk naar het federale niveau: daar heeft de regering in volle zomer een collectieve regularisatie op het getouw gezet, daar voert de regering een onverantwoorde budgettaire politiek, maar het parlement is niet in staat om ze daarvoor ter verantwoording te roepen. In het Vlaams parlement tracht de nieuwe voorzitter hier iets aan te doen door het samenroepen van 'ad hoc' commissies die de actuele problemen behandelen, maar dit is geen structurele oplossing.

In Vlaanderen eindigt het parlementair reces op 28 september, in België pas op 12 oktober. En in Brussel bakt men het pas echt bruin: daar start het parlementaire jaar pas op 21 oktober, om een week later al meteen opnieuw in reces te gaan... Dit kunnen we moeilijk nog fatsoenlijk noemen.

Voorstel 1: Laat het parlementaire jaar in alle parlementen beginnen op 1 september. Dit houdt in dat er vanaf dan opnieuw commissievergaderingen zijn en dat er wekelijks een plenaire vergadering gehouden wordt. (De zgn. Septembeerklaring en de State of the Union kunnen gerust einde september of begin oktober blijven, dat verandert daar niets aan.)

2. POLITIEKE FUNCTIES

2.1. Aantal ministers en staatssecretarissen

De N-VA stelt voor om het aantal ministers in de verschillende regeringen te beperken: dat zorgt enerzijds voor een beperking van de uitgaven en anderzijds voor een meer duidelijke bevoegdheidsverdeling.

De nieuwe Vlaamse regering heeft hier het goede voorbeeld gegeven door slechts met 9 ministers aan de slag te gaan, al mocht het voor N-VA zelfs met 7 zijn. Wettelijk staat het toegelaten aantal nog steeds op 11.

Voorstel 2: Beperk het maximaal toegelaten aantal ministers in de Vlaamse regering tot 9. In de federale regering tot 9 en in de Brusselse hoofdstedelijke regering tot 4.

In de federale regering heeft men het Vlaamse voorbeeld bij de recente regeringserschikking helaas niet gevolgd. Met 15 ministers, 7 staatssecretarissen en niet-afgeslankte kabinetten geeft ze niet het goede voorbeeld. De pariteit bij het aantal ministers is voor de N-VA uiteraard een doorn in het oog, maar dit leidt tot een communautair debat dat heel anders van aard is dan dit debat. Dat neemt niet weg dat in de tussentijd ook het federale niveau een belangrijke inspanning kan leveren.

De Brusselse hoofdstedelijke regering bestaat uit maar liefst 5 ministers (onder wie een minister-president) en 3 staatssecretarissen.

Voorstel 3: Schaf de mogelijkheid tot het benoemen van staatssecretarissen en regeringscommissarissen af, niet alleen op het federale niveau, maar ook in Brussel.

Het enige nut van staatssecretarissen en regeringscommissarissen is dat ze de verdeling van postjes bij de regeringsvorming vergemakkelijken. Inhoudelijk brengen ze echter weinig bij, integendeel ze zorgen voor een nog verdere versnippering van bevoegdheden.

Zo is het ook onbegrijpelijk waarom Brusselse parlementsleden 2 medewerkers zouden moeten hebben, daar waar dat in andere parlementen slechts 1 is.

Voorstel 4: Brusselse parlementsleden hebben voortaan recht op 1 medewerker, net zoals in de andere parlementen.

2.2. Aantal kabinetsleden

Op dit moment lopen er maar liefst 2.500 kabinetsmedewerkers rond. De N-VA ziet bij de beleidsvoorbereiding een grotere rol voor de verschillende administraties. Zo kunnen de kabinetten van de ministers eerst ingeperkt worden en vervolgens gereduceerd tot een kleine schare naaste medewerkers.

Voorstel 5: Het aantal kabinetsleden per minister moet in alle regeringen stelselmatig afgebouwd worden.

De Vlaamse regering heeft een eerste stap in de goede richting gezet door het aantal kabinetsleden te beperken tot maximaal 288 voltijdse eenheden, met daaraan gekoppeld een doeltreffende organisatie van de beleidsondersteunende capaciteit en een flexibele ondersteuning vanuit de administratie. Een verdere analyse van de rol die de administraties kunnen spelen bij het voorbereiden van het beleid, moet het mogelijk maken om de ingeslagen weg verder te bewandelen.

2.3. Beslissingen in de Vlaamse Regering

Momenteel beslist de Vlaamse Regering in consensus. Binnen de federale regering zijn er heel wat beslissingsbevoegdheden toegewezen aan de individuele ministers. Wij pleiten ervoor dat ook de Vlaamse Regering kan bepalen welke beslissingsbevoegdheden gedelegeerd worden aan de individuele minister en welke beslissingen bij consensus dienen genomen te worden. Op die manier is er veel minder interkabinetten overleg noodzakelijk en kunnen de kabinetten bijgevolg verder ingekrompen worden.

Voorstel 6: Een aanpassing aan de Bijzondere Wet stelt de Vlaamse Regering in de mogelijkheid om af te stappen van het consensusmodel voor alle beslissingen en delegatie van beslissingen naar individuele ministers toe te laten.

2.4. Senatoren

Voorstel 7: Schaf de Senaat af.

Op jaarbasis kost één senator ongeveer 1 miljoen euro. Dit is zeer veel voor mensen die eigenlijk geen enkele politieke rol van belang meer spelen in het bestuur van België. Het afschaffen van de Senaat zou niet alleen tot een belangrijke besparing leiden, maar zal eveneens het politieke beslissingsproces vereenvoudigen. Nu kan de Senaat immers nog steeds bepaalde wetsvoorstellen evoceren, wat tijd kost. De Kamer is echter niet verplicht eventuele voorgestelde wijzigingen te weerhouden. Nieuwbakken senaatsfractievoorzitter bij de sp.a, Johan Vande Lanotte, liet onlangs nog verstaan ook een voorstander te zijn van de afschaffing van de Senaat. Wij nodigen hem alvast uit om dit debat eindelijk op de agenda te plaatsen.

2.5. Mandatenlijst voor kabinetsleden

Voorstel 8: Alle kabinetsleden worden verplicht een mandatenlijst neer te leggen.

Ook kabinetsleden zijn personen met een niet te onderschatten invloed op het beleid. Het zijn dus machtige figuren van wie verwacht mag worden dat zij een mandatenangifte doen. Sommige "gewone" kabinetsleden/adviseurs werken slechts één of twee dagen per week op een kabinet. Ze combineren dit met een andere functie, mandaat, beroep. Het lijkt misschien tegenstrijdig maar dit type kabinetsleden staat vaak veel meer bloot aan het gevaar voor belangenvermenging dan pakweg de voltijdse adjunct-kabinetschef. Het doel van dit voorstel is dan ook om alle kabinetsleden onder het toepassingsgebied van de desbetreffende wet te brengen, voor zover de kabinetten niet worden afgeschaft.

3. LONEN

3.1. Parlementsleden

Het is normaal dat een parlements lid een behoorlijk loon ontvangt. Als de job naar behoren wordt uitgevoerd, is het immers een zware en tijdsintensieve job met veel verantwoordelijkheid. Als men echt talent wil aantrekken, moet het loon voldoende marktconform zijn. Toch komt het nog voor dat parlementsleden er de kantjes af lopen. Ze komen zelden of nooit naar commissievergaderingen en verschijnen enkel op de plenaire zitting om op het stemknopje te drukken. Ook dat moet aangepakt worden.

Voorstel 9: Maak de wedde van een parlements lid afhankelijk van zijn prestaties. Parlementsleden die onvoldoende presteren moeten dat financieel voelen. Ook commissiewerk moet daarbij in rekening genomen worden.

Een bepaald percentage van het loon van een parlements lid wordt gekoppeld aan de aanwezigheid in plenaire zittingen, maar ook in commissievergaderingen waar wetgevend werk wordt verricht. Parlementsleden die niet in commissies zitten, hebben volgens ons sowieso geen recht op dit gedeelte van hun loon.

Voorstel 10: Maak een deel van het loon van een parlements lid afhankelijk van de welvaart

Parlementsleden hebben een verantwoordelijke job. Hun beslissingen kunnen leiden tot meer welvaart, maar ze kunnen evengoed de welvaart aantasten. Daarom lijkt het ons verdedigbaar om de verloning van de parlementsleden voor een gedeelte afhankelijk te maken van de evolutie van die welvaart. Voor een gedeelte omdat we niet de indruk willen wekken dat parlementsleden voor 100 % invloed hebben op de welvaart, maar te rechtvaardigen omdat eenzelfde redenering in het bedrijfsleven ook geldt. Want hoewel een raad van bestuur van een bedrijf ook niet 100 % aansprakelijk kan worden gesteld voor het resultaat van dit bedrijf, hangt hun verloning er toch ook vaak van af.

Concreet pleiten wij ervoor om een gedeelte van de vergoeding van een parlements lid (vb. 20 %) afhankelijk te maken van een te kiezen welvaartsindex (groei, BBP, ...).

Voorstel 11: De uittredingsvergoeding van parlementsleden wordt beperkt tot maximum één jaar. De uittredingsvergoeding wordt niet toegekend aan leden die vrijwillig een vervroegd einde aan hun mandaat maken. De lijst van onverenigbaarheden tussen het krijgen van een uittredingsvergoeding en bepaalde mandaten moet verder uitgebreid worden.

3.2. Leden van het bureau

Wellicht de grootste scheeftrekkingen bevinden zich op het niveau van de leden van het Bureau van de parlementen. Niet alleen geniet de voorzitter van het parlement van een bijzonder hoog loon, maar ook de ondervoorzitters en de secretarissen van het Bureau krijgen een flinke extra. En bij die laatsten staat daar slechts weinig extra werk tegenover. Ook de fractieleiders (leden van het Uitgebreid Bureau) krijgen een extra vergoeding. Dat lijkt ons gerechtvaardigd aangezien die functie extra werk en een hogere politieke verantwoordelijkheid met zich meebrengt en ook leidinggevende capaciteiten vereist. Maar dat neemt niet weg dat over de hoogte van het surplus gediscussieerd kan worden. Tot slot stelt zich ook een probleem bij de uittredingsvergoeding van de parlementsvoorzitter.

Voorstel 12: Beperk de extra vergoeding bovenop de parlementaire wedde van een parlementsvoorzitter, alsook van ondervoorzitters en secretarissen. Deze twee laatste moeten ook in aantal beperkt worden.

Voorstel 13: Beperk de uittredingsvergoeding van een parlementsvoorzitter tot een aanvaardbaar niveau.

4. VERKIEZINGEN

4.1. Stemplicht - stemrecht

De N-VA vindt dat de kiezer vrij moet zijn om al dan niet zijn democratisch recht uit te voeren. Daarom pleiten wij ervoor de stemplicht te vervangen door stemrecht. Bovendien zorgt de stemplicht voor heel wat ongemakken en vergissingen onder andere bij het toekennen van volmachten, waardoor stemmen verloren gaan. Bij het afschaffen van de stemplicht gaan enkel die stemmen verloren die de kiezer wil laten verloren gaan.

Voorstel 14: Schaf de stemplicht af.

4.2. Blanco-stemmen

In de tussentijd, zolang de stemplicht niet afgeschaft is, pleit de N-VA ervoor om blanco-stemmen om te zetten in lege parlementszetels. Nu worden deze stemmen 'toegekend' aan de grootste partijen (vaak precies die partijen waarvoor de kiezer zijn afkeer heeft willen tonen met zijn blanco-stem). De lege zetels zijn een symbool voor het aantal kiezers die zich afwenden van de politiek, wat een krachtig signaal zou zijn voor alle politici.

Voorstel 15: Zet blanco-stemmen om in lege parlementszetels.

4.3. Systeem van opvolgers

In het parlement komen als opvolger van een ander parlementslid, zonder daarvoor door de kiezer gemandateerd te zijn, strookt niet met het democratisch aanvoelen van de mensen. Bij gemeenteraadsverkiezingen bestaan kieslijsten enkel uit effectieve kandidaten zodat een mandataris wordt vervangen door de niet-verkozene met de meeste stemmen. Dit systeem willen we ook voor de parlementen toepassen.

Voorstel 16: Schaf het systeem van opvolgers af op alle niveaus.

4.4. Kiezen is verliezen

Vaak duikt er kritiek op als politici verhuizen van het ene parlement naar het andere. De N-VA vindt dat die kritiek ten dele onterecht is: door de huidige staatsstructuur moet het mogelijk zijn om al eens van niveau te wisselen. Maar ten dele is de kritiek wel terecht: kandidaat zijn voor een bepaald niveau en dan dat mandaat niet opnemen, is kiezersbedrog. Daarom:

Voorstel 17: Bij parlementsleden die zich bij de verkiezing voor een ander parlement kandidaat stellen en verkozen worden vervalt hun oud mandaat van rechtswege. Zo is de kiezer zeker dat hij kiest voor iemand die zijn mandaat ook effectief opneemt. Alle partijen moeten hier dan wel aan gebonden zijn, anders krijg je oneerlijke concurrentie.

4.5. Kostprijsberekening van verkiezingsprogramma's

Verkiezingsprogramma's zijn bij uitstek het instrument om veel beloftes te doen zonder concreet te worden over hoe al die zaken betaald moeten worden. In de verkiezingscampagne bleek dat de N-VA het meest concreet becijferde programma had en ook het meest betaalbare. Wij vinden het essentieel dat elke partij in haar programma de nodige elementen aandraagt om de kostprijs van haar voorstellen zo precies mogelijk te berekenen. Het voorbeeld van de praktijk in Nederland zou hier ook gevolgd moeten worden.

Voorstel 18: De verkiezingsprogramma's van de partijen moeten worden doorgelicht en de kostprijs ervan berekend door het Rekenhof. Dat zal partijen verplichten om hun programma's zo concreet en zo realistisch mogelijk te maken.

5. FINANCIERING PARTIJEN

5.1. Dotaties

Partijen ontvangen tamelijk hoge dotaties en dit in verhouding tot het aantal stemmen. De N-VA vindt dat in principe een goed systeem: een goed werkende democratie heeft nu eenmaal een prijskaartje. En we zouden al helemaal niet willen evolueren in de richting van een Amerikaans systeem, waar grote bedrijven een enorme invloed krijgen op politici en partijen vanwege hun campagnefinanciering. Dat neemt niet weg dat de N-VA er geen probleem mee heeft om over de precieze hoogte van de dotaties het debat aan te gaan.

5.2. Fractiemiddelen

Bij de toewijzing van fractiemiddelen loopt er volgens de N-VA wel een en ander mis. De affaire Vijnck is bijvoorbeeld ontstaan doordat Open Vld haar electorale concurrent LDD financieel trachtte droog te leggen door een parlamentslid van LDD te doen overlopen zodat LDD technisch gesproken niet langer over een fractie zou beschikken en dus ook geen fractiemiddelen meer zou ontvangen. Bij de breuk van het kartel CD&V-N-VA heeft CD&V er in de Senaat voor gezorgd dat de N-VA, met slechts 2 Senatoren, voortaan geen fractiemiddelen meer zou ontvangen, ook niet het gedeelte waarop het eigenlijk als onderdeel van de vroegere fractie recht op had. Hier moeten duidelijk regels in opgesteld worden, want partijen moeten elkaar op inhoudelijk en politiek vlak bekampen, niet op financieel vlak. Zulke episodes leveren bovendien geen fraai beeld op van de politiek.

Voorstel 19: Wijs fractiemiddelen toe aan elke politieke groep vertegenwoordigd in het parlement, à rato van het aantal parlementsleden en ongeacht of zij al dan niet in voldoende aantal zijn om een fractie te vormen.

Voorstel 20: Leg deze toewijzing van fractiemiddelen vast bij het begin van de legislatuur en voor de gehele duur ervan. Zo wordt overloperij alvast niet financieel beloond.